

ДИНАМІКА ВЕСІЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ БОЙКІВСЬКИХ ГОВІРОК ТУРКІВЩИНИ (кін. ХІХ – поч. ХХІ ст.)

Анотація. У статті простежено динаміку лексики весільного обряду бойківських говірок Турківщини від кінця ХІХ ст. на прикладі лексико-семантичної групи назв обрядодій. Виявлено збереження більшості назв, незначну їх архаїзацію та появу нових слів, простежено розвиток семантичної структури лексем з обрядовою семантикою, тенденцію до компонування фразем.

Ключові слова: лексема, весільна лексика, динаміка весільної лексики, бойківські говірки.

Весільний обряд та лексика, що його репрезентує, – складові духовного світу народу. Зміни звичаєвості, спричинені різними екстралінгвальними чинниками, позначилися й на мові. Тому актуальними стають дослідження динаміки мовних явищ різного часу, зокрема в лексичному складі говірки.

У статті здійснено спробу простежити зміни в лексико-семантичній групі назв весільних обрядодій бойківських говірок Турківщини.

Для аналізу весільної лексики окресленого періоду використано доступні джерела трьох хронологічних зрізів: кін. ХІХ – поч. ХХ ст. — праця І. Кузіва зі села Дидьова (парох цього села; село припинило існування внаслідок сумнозвісних подій щодо переділу кордону між Польщею та Україною) “Жите-буте, звичаї и обычаї горського народу” (1889) [Куз.], “Бойківський говір села Бітля” І. Свенціцького (1913) [Св.], “Словник бойківського говору” Ю. Кміта (1934–1939) [Км.], “Матеріальна культура села Жукотина, Турчанського повіту” В. Кобільника (1936–1937) [Коб.]; 60-ті роки ХХ ст. — діалектний запис весілля зі села Бітля, уміщений у збірнику “Говори української мови” [Гов., 240–243]; поч. ХХІ — етнографічні та фольклорні матеріали [Зб.; Б.м.к.], говірковий текст весілля зі с. Розлуч [Гл., 151, 153–154], власні експедиційні записи [див. мережу обстежених н.пп.]. Лексеми з обрядовою семантикою в говірках Турківщини репрезентовані на картах “Atlasy gwar bojkowskich” [AGB, IV, m. 197, 198, 199; VI, m. 309] та “Загальнокарпатського діалектологічного атласу” (говірки с. Лосинець та с. Верхнє Висоцьке) [ОКДА, III, к. 59, 60, 61; НМ 40, 41, 42, 43, 44, 45].

Загальна назва весільного обряду у давніх та сучасних говірках Турківщини – *весіля* [Куз., 282; Св., 132], *višil'a* [AGB, IV, m. 309], *ve(u)c'i'l'a(e)* (Бр, Лб, Мл, Мт, НГс, Рз, Яв), *v'ic'i'l'a* (Лп, НЯб, Св) [Гов., 240; Зб., 29, 72, 73], *ve'c'i(u)l'a* (Бк, Іл, Км). Ю. Кміт у говірці с. Дзвиняч Горішній зафіксував слово *акт* ‘обрядок (весільний, похоронний, дов’язковий)’ [Км., 9]; у говірці с. Бітля поч. ХХ ст. назва *акт* мала значення ‘гості під час об-

ряду’, про що свідчить ілюстрація – промова весільного старости: “*Весіля поцтіве і цілий акте веселій*” [Св., 131]; у сучасних говірках засвідчено складену назву *ve'c'i'l'nij akt* ‘тс.’: *ve'c'i'l'nij akt tam / tan'cu'juut z molodoju / tam dar'am* (НГс), *n'ic'l'a toho velikogo tan'cu'ju'c'a rodina / toj akt ve'c'i'l'nij / ja'ki tam bu' pri'sutnij na tomu ve'c'i'l'u / ŷc'i peretan'cu'vali z molodoju* (НГс).

На позначення одруження в говірках сіл Дидьова та Дзвиняч Горішній кін. ХІХ ст.– поч. ХХ ст. відзначено слово *жунітва* [Куз., 282], *жунітва* [Км., 72]; фіксуємо його й від сучасних інформаторів (Бт, Шн).

На Турківщині, як і на всій етнографічній Бойківщині, відбувалися двоетапні зустрічі шлюбних сторін. Обов’язковий донедавна обряд “розвідування”, під час якого попередньо дізнавалися про згоду на подружжя, чи можна засилати сватів: “*Збагнувши парубка перевідують ся делікатно родичів дѣвки, чи схотять дати. Якъ вѣдомость корисна, то наступають згодины*” [Куз., 282], сьогодні утратив колишню доцільність з огляду на можливість порозумітися нареченими без утручання посередника: *договорилис'а на вес'і'л'а / т'реба буде так / а ŷ мене так / так йак ти'пер ŷc'o перейшло // моло'д'і с'а' жен'ат і не ни'тайуц'а чи йак / ци шо* (Лс). Однак номінації обряду збереглися: *запиту* (Лс), *в'ідв'іди*, *в'ідв'ідини* (Лб), *зговори*, *перев'іди* (Бк), *оруд'а* (Бт); а також: *орудувати*, *приходити орудувати* (Мт), *іти на в'ідв'іди*, *в'ідв'ідувати* (Лб), *ходитьи на оруд'а* (Бт) (бойк. *орудувати* ‘мати діло’) [Он., II, 25] ‘брати участь в обряді “розвідування”’; *посилати н'іслан'ц'а* (Мл), *присилати на запиту* (Лс), *заган'ати ж'інку*, *посилати свати* (Мл) ‘посилати представника від нареченого до родичів нареченої дізнатися, чи можна сватати’.

Другий довесільний етап – заручини, сватання, на яких батьки жениха й нареченої домовляються про придане, – репрезентують лексеми *згодины* [Куз., 282], *згодинки*, *заручинки* (Бнв) [Км., 91], *сватанє* [Св., 131] (*посвататис'а* ‘домовитися про весілля’ [Гов., 240]), які функціують і в сучасних говірках Турківщини: *згода* (Бк, Лп), *згодины* (Вч, Пр, Рз), *свати* (Іл, Лб, Лс, Мл, Мт,

Яв), *сватаня* (Бт) [Он., II, 205], *сватанки*(’е) (Бк, Бр, Лб, НГс). Із семантикою ‘сватання’ від старших за віком респондентів записуємо лексему *зал’оти*: ну / ўни / вихо’ди / д’іучино / ми приїшли до тебе ў зал’оти / приходи // ну д’іучина виходит / та ї во’ни ўже заса’джають за ст’іл // ну і тої с’тароста ўже го’диц’а / шчо маіе о’тец’ да’ти дон’ці (Яв). Зазначмо, що узгодження майнових питань на сватанні було основним: *приїшли ў с’вати / чо’тири чо’ло’віки / с’ватали // приїшли свата’чі / с’ватали / шчо ви с’воїї дон’ці да’йте? а м’ї тато ска’зоў / а шо ти с’вому сино’ві да’їеш? їа да’їу хату / і ўсе / шчо ў хат’і // а ви шчо с’воїї дон’ці? їа да’їу ко’рову / чо’тири в’їуці / чо’тири нн’і пч’іл і ўс’о / шчо з’можу / то буду її да’вати / шо’би во’ни до’бре жили // ну і пос’ваталис’ї // пос’їдали до с’толу / пили / гу’л’али (Яв).*

На позначення обряду оглядин майна родичів жениха в говірці с. Бітля поч. ХХ ст. зафіксовано назву *обзор* [Св., 128, 131]. Дериват *обзорини* ‘відвідини батьком жениха батьків дівчини з метою з’ясування кількості приданого’, ‘візит дівчини з батьком до батьків жениха через тиждень після заручин’ із ремаркою *звичаєве* подає М. Онишкевич (Км, Хв, Яб) [Он., II, 5]. Ідентичну семантику мають лексеми *обзори*, *о(у)бзорини* (Лл, Лп), *б’зори* (Лп), які засвідчено у мовленні говірконосіїв старшого віку.

Обов’язковий звичай повідомляти священика про намір узяти шлюб у давній говірці с. Дидьова номіновано <*приходить*> на заручини [Куз., 282]; у сучасних говірках – *записувати(с’а) (на) запов’їди* [Гов., 240], (Бт, Ж), *запов’їди(е) писати* (Мт), *писати запов’їди* на *церкву* (Лб), *давати на запов’їди* (Лс, Яв), *писати на опов’їди(ї)* (Лл, НГс) ‘тс.’. Із семантикою ‘оголосити / оголошувати про вінчання’ — *заповіди вистояли* (бойк. *вістати* ‘перебувати’) [Км., 28, 82], *ок’ликівати запов’їди* [Гов., 240], *вик’ликівати запов’їди* (Ж), *три запов’їде голосити* (Лл), *голосити, голосити у церкв’і, голосити опов’їди* (Лб); ‘церковне повідомлення про шлюб’ – *запо(у)в’їди* (Рз, Шн), [Км., 82; Он., I, 281; Гл., 151], *опов’їд’, два’нац’ат’ опов’їдеї* (Лб, Лс, НГс): *на три тижн’ї наперет голо’сили ў церкв’і опов’їди / шо’би їак хтос’ маіе претенз’її / може на сторо’ні їа’кас’ дитина позаш’л’убна / то оголо’с’їт // св’аш’ченик ка’же / хто воло’д’їє їа’койус’ інфор’мац’їїейу про ту пару / приход’їт до мене / їа їїх зв’їн’чати не буду // були так’ї випадки / шо приход’їла їа’кас’ там / шо маіе позаш’л’убн’у дитину / і ка’же / от в’їн ме’ні дитину на’жц’ї // було так / шо ка’жут / їої / два ра’зи опов’їд’ оголо’сили та ї с’а роз’їїшли (Лб).*

Обрядове плетіння барвінкових вінків для наречених репрезентують складені назви: *вінці вити* [Куз., 282], *в’їнки робити* [Гов., 240], *вити в’їн’ці* (Бк, НГс, Яв), *вити в’їн’ки(’е)* (Лб, Мт, Св), *снүвати в’їнк’ї* [Гл., 153].

Під час весілля староста від імені наречених кількаразово (перед відправленням наречених у село, перед перетанцюванням, перед шлюбом, перед тим, як піти за невістку чи зятя) виголошує промову, у якій просить для них благословення, а також дякує батькам наречених за дар народження, виховання. Обрядодія номінована *дяковане, вотклон, отклон* [Куз., 284, 285, 301]; *д’акован’а* (Св), *п’рошч’а, п’рошч’ї* (НГс), *проце’дура* (НГс); із семантикою ‘просити пробачення та дякувати родичам і гостям’ зафіксовано *вотклонити* [Куз., 301], *впрашати* [Св., 132], *праш’чати* [Гов., 242], *прош’чати* (Лб), *праш’чатис’а, про’сити прошчен’(’с)а* (Лс), *к’лонитис’а, мати п’ропов’їд’* (Яв). Про особливу урочистість цього моменту весільного обряду розповідають і респонденти: *ну і по’тому си’д’їли за с’толом / молод’ї вил’їзли з’а с’тола / і зноў с’їдали ўс’ї родич’ї і го і їїї // с’їдали на ос’л’їн // і зноў с’а в’їтк’лан’ували о’бойе // ска’зали / шчо ми вже не будемо молод’ї / ўже їдемо до с’тарос’т’ї / ми с’ї в’їтк’лан’уєм ўс’у с’воїу молод’їс’т’ / і дал’ї в’їтк’ланувалис’ї (Яв).*

Звичай підміняти наречену, виставляючи підставну особу (чоловік, “вагітна” жінка, стара жінка у весільній сукні тощо), відомий ще у давньому весіллі (*Ви нас не дуріте, Інчов нас ни зводіте, На ній вбраня льняное, На наші ядвабное* [Куз., 285]); в обстежених говірках його репрезентують назви: *переб’їрати молод’у* (Яв), *переб’їрати та’ку д’їку ба’бу* (Лб), *п’їд’а’вати д’ругу* (Яв): *ўже при’ходить молод’її за молод’оў / молод’а хо’вайец’а / молод’у переб’їраут / і з’найіте / п’їд’а’їут д’ругу / переб’їрану / і в’їн мусит уз’нати / кот’ра їо’го молод’а / кот’ра їо’го д’їўка / а їак не ўз’найе / то ска’же на їнчу / то д’уже см’їїуц’а с’ того / ну то’ди по’жарт’ували (Яв).*

Зі значенням ‘вінчання’ в аналізованих говірках виявляємо лексеми: *слюб, слюбойко, вінчанійко* [Куз., 283, 285, 318], *с’л’уб* [Гов., 240], (Бк, Бр, Яв), *шл’уб* (Вч, І, Лл, Лс, НГс, Рз, Св), *в’їн’ч(’ї)ан’а* (Бк, Вч, Лб, Лс, Рз), *об’рад в’їн’чан’а* (Лс); ‘вінчатися’ – *б’рати шл’уб(а)* (Лб, Мт, НГс), *б’рати с’л’уб* (Яв), *в’їн’чатис’а* (Лб), *шлюбойку шлюбувати* [Зб., 69].

Активно функціє в бойківському весіллі обряд “покривання” нареченої. І хоча очіпок уже став раритетним елементом одягу й у весільному дійстві його вже не використовують, спільнокореневі назви в говірках зберігаються. Зокрема значення ‘одягати нареченій головний убір заміжньої жінки’ в досліджуваному ареалі представляють назви: *почіпчувати* [Куз., 318, 319], *ч’їн’ча(и)ти* (Бр, Лл, Лб, Лп, Лс, Мл, НГс) (‘обряд зміни головного убору’ – *почіпчування* [Куз., 318], *очіпчення* [Коб., 242], *ч’їн’чан’а* (Лб)). Сучасні номінації обрядодії: *заїїа’зати хустку* (Лл, Лс, Мт), *зави’вати ў хустку* (Мл), *зави’вати ў хустину* (Рз), *зат’а’зати ў хустку* (НГс), *покр’ївати* (Бр, Лб),

покривати хустиною (Лб), поїїзати невісту (Лл, Лс), розв'інчувати, знїмати вел'он [Гл., 153] та ін.

У давній говірці с. Дидьова функціювала назва обряду, коли наречена обдаровує родину нареченого, – *вотдаваня даров* [Куз., 319]. Натомість сучасні експедиційні матеріали дають змогу виявити номінації *водаруван':а, обдаруван':а* (Бк), *дарован':а* (Лл), *балец'* (Лб) 'тс.', а також *давати балец'*, *давати дарунки* (Лб), *роздавати дарунки* (Лс), *давати дари* (Пр, Яв), *давати подарунки* (ВСт), *давати подарки* (Лб, Лп, Рз, Яв) 'обдаровувати родичів нареченого (про наречену)': *короваї рїзала на кучочки і на чисту тарїлку с'тавили кучочок коровайу / тїпер торта / піла до того / ко'го назївали за подарунком / спочатку бат'ка / мати / сестри / староста клаї той дарунок / шо молода давала на тарїлку с хлїбом / і старшї луди ранїше пїднїмали запаск'е / і той дарунок не брали у руки* (Лс). Загальною назвою подарунків найближчїй родинї нареченого є *дари, дарунки* [Куз., 317, 319], *дари* (Лб, Мт, Св, Яв); *мїзернї дарунки* 'недорогі подарунки від нареченої для родичів нареченого' (Лб).

Слово *балиць* у досліджуваних говірках кін. XIX – поч. XX ст. засвідчено як 'куповане полотно на подарунок для свекрухи' (таке домоткане полотно наречена мала на шїї, коли йшла до шлюбу [Куз., 282], а після вінчання – дарувала свекрусї) [Куз. 317, 319], 'дарунок, що приносить молода невістка, входячи першїй раз у дїм мужа для його рїднї' [Км., 11].

Зї значенням 'подарунок свекрусї від нареченої' фіксуємо слово і в сучасних говірках: більшість нараторів старшого віку словом *балец'* називає біле полотно або хустину, яку дарує наречена свекрусї; також 'матерія на сукню для мами молодого' [Зб., 185]. Очевидно, на підставї значень 'полотно, яке дарувала наречена свекрусї' (ВЯб, Лб, Мт), 'хустка, яку дарувала наречена свекрусї' (Лс, Св) розвинулося значення 'обдаровування родини нареченого (про наречену)' (Лб, Яв); пор.: *балець* 'обдаровування матір'ю нареченої родичів нареченого' (Шн), [Он., I, 41].

Для номінації обрядодїї, коли мати нареченого танцювала, загорнувшись у балець, або ж наречена танцювала сама чи зі свекрухою, відтак — із родичами, тримаючи балець-подарунок, зафіксовано назви *танцювати подь бальцемь* [Куз., 319], *їти ў балец'* (Лс, НГс), *танцїувати з балц'ом* (Ям), *танцїувати ў балц'у* (НГс), *пїд балец' танцїувати*: *коли йшла мати ў балецї / ўс'а тародина стараласа пїд той балец' танцїувати* (Яв). Інформатори молодшого віку називають цей звичай *танцїувати ў подарках* (брали участь усі родичї нареченого, які отримали подарунки від нареченої): *посїдали за стїл / давала подарки молода / і бат'кови / і мам'ї / і сестрам / і брат'ам // давали батков'ї полотна лїтн:ого на*

сорочку / мам'ї на с'пїдницїу і хустку / а брат'ам тоже шалї / сорочки / сестрїм тоже на с'пїдницїу такої чорної матерїїї файної накуп'лали // і тодї ў тих подарках усї танцїували (Яв).

Архаїчною в бойківських говірках Турківщини є лексема *мітвини*, що позначала обрядодїю другого дня після весїлля, під час якої нареченї зливали один одному воду з відра, а потїм – своїм родичам [Куз., 319], хоча, як засвідчено в "латканцї", наречений ходив умиватися ще й до шлюбу: *Моя люба матїночко, Зроби ми купелейку, Вирь у него зїлійка, Вержи всякого насїнійка, Най си вмию личечко, Бо я їду до слобойку* [Куз., 283] (цікаво, що барвінковий вінок виплїтали й на відро, із яким, очевидно, ходили по воду: пор.: у весїльних піснях: *Два віночки починати, двї головки спотгвляти. Два віночки на голову, третїй вінок на коновку* [Ков., 146]). М. Онишкевич фіксує слово *мітвини* 'частина весїльного обряду другого дня після весїлля' у говірцї с. Хащів [Он., I, 441]. Після *мітвин* невістка приносила з рїчки воду й освячувала обїїстя, хату, хатне приладдя, а також зливала на руки свекру та свекрусї: *Кропит невіста, кропит! Де кропля води упаде, Там пара волїв стане* [Куз., 320]. Звичай, коли староста водою кропить весїльних гостей, зберїгся й до сьогодні: *приданка наперед пїе'ниц'оў / а староста вїдро во'ди так з:аду х'л'унаў по л'уд'ах / ше лишилось то'то* (Лб).

Лексико-семантична група назв обрядодїї говірок Турківщини досліджуваного часу ілюструє:

– відносну стабільність номінацій обрядодїї: *ладкати* 'співати весїльні обрядовї пісні' [Св., 132], *лат(д)канка* 'весїльна обрядова пісня' [Куз., 300], (усї н.п.), *жїнитва, згодици, с'ватан'а, обзор, запов'їди, д'акован'а, с'л'уб, вїти в'їнцї* та ін.;

– незначну архаїзацію лексем: *мітвини, балець, почїпчуваня, очїпчення* та ін.;

– часткове збереження назв обрядодїї, які вже не відбуваються: *оруд'а, пє'рев'їди, зал'оти* та ін.;

– заміну давнїх назв новими синонімними: *дари* → *переп'її (то переп'її тїпер сї називат / а тоди були дари / та ї ус'о // гост'ї нич не дарували молод'ат'їм ўзагалї / тоди ў даїниїну і родина не давала нїїак'ї / нич // хїба молода дала дарунки* (Лб); *а то ў нас дуже по простому / брали с'лойїк трїлїтровїї / т'рошк'е л'єнти приздобили / шоб не так страшно вигл'адало і там кїдали туд'а // то хтос' м'їг і нич не кинути / трохи руку за'хаў / придер'жаў / а тїпер ўже кул'турнїше / заходїт гост'її через молодих / ў конверт'ї / то сучасне весїл'а // а тодї нї / браў староста с'лойїк / і то дер'жаў / і то усї л'уди йшли і п'хали грош'ї / то такий переп'її буў* (Лб)); *чїпчати* → *заїїзувати* (Лс), *знїмати вїнец'* (Мт), *знимати вел'он* (Лл), *молду розбїрати* (Яв) та ін. (*Тє'пер молодїї сам*

со|б|і п'і|с|л'а ве|с|іл'а за|ї|язує мо|ло|ду / при|
ц|ому в'ін ви|та|гує їс'і ш|п|илки / му|сит за|
к|ожної ш|п|илкої по|ц|ілу|вати / це те|ж їа|
за|вела / бо мо|ло|д'і д'ї|чата не д|уже хо|т'іли /
шо|би їїх све|к|рухи ч'і|н|чали / це н'і|кому не|
по|добало|с' (Лс));

– модифікацію весільних обрядодій, звичаїв у зв'язку з появою нових весільних атрибутів. Зокрема, інформатори старшого віку розповідають, що барвінковий вінок нареченої клали на голову незаміжнім дівчатам для швидкого заміжжя; у сучасному весіллі замість вінка використовують фату: *коли ўже по вес'ілу забірайуц'а / лишайес'а ўже молада / мати його моладу розбірала і йак мала дочку дома / то клала в'інец' с'войіі доц'і на голову / шо|би с'а с'коро в'ід:ала // а йак н'е / то давала друшці на голову / би с'а друшка с'коро в'ід:ала (Яв); тої в'інок йак із'нали / то їс'і друшкі тан'ц'ували / і д'їчата // коліс' тої в'інок метала друшкам молада / котра найс'корше іїме / найс'корше зам'іш вийде (Мт); не було тако|го / шо с' фатоў тан'ц'ує / тїпер пойавіло|с'а / шо тан'ц'ує с' фатоў з д'їчатами (Лб);*

– появу нових звичаїв та їх назв, переважно описових: *дарувати конверти* ‘дарувати нареченим гроші в конверті як весільний подарунок’ (*дарували / коли просила на ве|с|іл'а / а ў хат'і не дарували // хтос' даваў руч'ник / а хтос' хустку / а хтос' і з'рош'і доў і їс'о // ў хат'і дарован'а не було ран'ше / то зараз так прийшло / шо конверти даруют / а то|д'і не було (Лл); великий танец'* (Лс, НГс), *дарунковий танец'* [Зб., 23] ‘спеціальний танець, який виконують під час обдаровування наречених’ (*вивели ме|не| через ст'їу насередину / буў великий танец' називали // то їс'а родина приста|вала з'і м'ноїу тан'ц'увала і там ме|н'і| кидала з'рош'і (Лс); гостина (Лб), поўторне, по|правини (Лс, Мл) (ко|ліс' даўно не було ўзагал'і гостини п'іс'л'а ве|с|іл'а / а то ўже п'із'н'іше / рок'їу то|му / їа знаїу к'і|ко? тріц'ат' / сорок / то ўже була п'іс'л'а ве|с|іл'а гостина // йак їа виходила замуш / ў мене гостини не було (Лб)); іти до росписки* ‘реєструвати громадянський шлюб’ (Бк) та ін.;

– появу нових лексем з обрядовою семантикою: *в'інки ліпити* ‘причіпати барвінковий вінок на вікна як знак весільного святкування’ [Гов., 241] → *бир'в'інок та|кий* [Гов., 241], *дол'а* ‘барвінковий

вінок, який підвішують над нареченими за весільним столом або над вікном’ (Бр); *вінці вити* [Куз., 282] → *в'інц'і* ‘барвінковий вечір’ (Лб);

– розширення семантичної структури обрядових лексем: *коро|ваї* ‘весільний хліб’ → *коро|ваї* ‘вечір напередодні весілля, коли печуть і прикрашають весільний хліб’: *ўже мо|ло|дц'і ка|зали / п'росит мо|ло|дц'і / п'рошу їа / бесте прийшли на коро|ваї // і так само дружба // то ўже с'а коро|ваї почи|нае // коро|ваї / то так йак веч'ір буў коліс' (Вч); балец'* ‘полотно, яке дарує наречена свекрусі’ → *балец'* ‘обдаровування родини нареченого (про наречену)’; *добран'іч, надобран'іч* ‘обрядодія вечора напередодні весілля, коли музиканти грають спеціальну мелодію, що сигналізує про початок урочистостей’ (Вч, Лб, Мт, НГс, Яв) → *добран'іч* ‘вечір напередодні весілля’ (Лл, Лс, Мл) (*було добран'іч // та сходи|л'с'а мо|ло|д'їж на тан'ц'і / добран'іч та і мо|ло|д'іс'т' с'а з'їїшла / тан'ц'ували // то було увеч'ір / ў суботу було вес'іл'а (Лс), прийшли музиканти вечором і ви|гравали ц'ілу н'іч / добран'іч му|с'іла бути вечором / бо ка|зали / шо мо|ло|д'їі не ве|де|ц'а / коли не|ма надобраноч'і (Лл);*

– тенденцію до компонування стійких словосполучень: *коро|ваї на стол'і* ‘весілля’ (Лл), а також у “латканці”: *Вжем ся дочекала Неділеньки тої, Коли в тебе, Олю, Коровай на столі* [Б.м.к., 115, 123], *загу|лувати коро|ваї* ‘танцювати з короваем (про нареченого та дружбів)’ (Вч); *з люд'ями зрівняти* ‘оженити, дати церковний шлюб’: *Щоби їм шлюбець дати, Щоби з люд'ями зрівняти* [Зб., 69], *перший бар'в'інок* ‘перші галузки барвінку, які зрізали на барвінковий вінок нареченим, пропихаючи тричі через перстень знизу догори’ (Бч, Вч, Лп, Лс), *солодкий ст'іл* ‘частування весільних гостей випічкою’ (Лл);

– лексичну нереалізованість деяких обрядодій; зокрема не виявлено спеціальних назв запрошення гостей на весілля як у давніх [Куз., 282], так і в сучасних говірках: *їти про|сити* (Яв), *про|сити гостей* (Лл), *сп'рошувати гостей* (Яб), *сп'рашувати на ве|с|іл'а* (Мт), *хо|дити про|сити* (Лс, НГс), *про|сити в'ід першої хати до пос'л'ідної* (Лб), *хо|дити ск|ликувати* (Вч) та ін.

На часі актуальним є дослідження динаміки весільної лексики бойківських говірок Турківщини на прикладі лексико-семантичних груп “назви учасників обряду” та “назви матеріальних елементів”.

Населені пункти Турківського району Львівської області та їх скорочення

Бк – Боберка; Бнв – Беньова; Бр – Бориня; Бт – Бітля; Вч – Вовче; ВЯб – Верхня Яблунька; Ж – Жукотин; І – Ісаї; Іл – Ільник; Км – Комарники; Лб – Либохора; Лп – Лопушанка; Лс – Лосинець; Мл – Мельничне; Мт – Матків; НГс – Нижнє Гусне; НЯб – Нижня Яблунька; Пр – Присліп; Рз – Розлуч; Св – Свидник; Хв – Хашів; Шн – Шандровець; Яб – Яблунів; Яв – Явора; Ясн – Ясениця.

СКОРОЧЕННЯ НАЗВ ДЖЕРЕЛ

1. Б.м.к. – Бойківський мій краю. Пісні з голосу Марії Ільницької з села Ільник Турківського району Львівської обл. / [упор. П. Зборовського і Я. Зборовської]. – Львів: “Камула”, 2004. –150 с.

2. Гл. – Українські говірки південно-західного наріччя: Тексти / Упор.: Н. Глібчук. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 238 с.
3. Гов. – Говори української мови: Зб. текстів. – К.: “Наукова думка”, 1977. – 592 с.
4. Зб. – Зборовський П. Бойківські латканки / Петро Зборовський / [упор. П. Зборовський, муз. транскрипції І. Федун]. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2013. – 198 с.
5. Км. – Кміт Ю. Словник бойківського говору [Електронний ресурс] / Юрій Кміт. – Режим доступу: slovnyk%20(3).pdf.
6. Коб. – Кобільник В. Матеріальна культура села Жукотин Турчанського повіту. Ч. III. / Володимир Кобільник // Літопис Бойківщини. Перевидання часопису. – Вип. 3: Числа 7–9 за 1936–1937 рр. / Упоряд., підг. до пуб., заг. ред. Р. Данчин. – Львів: Каменяр, 2009. – С. 228–253.
7. Ков. – Коваль-Фучило І. Сучаний стан побутування весільного обряду на Закарпатті / Ірина Коваль-Фучило // Весільна обрядовість у часі і просторі // Мат. конференції “Одеські етнографічні читання”. – Одеса: Видавництво КП ОМД, 2010. – С. 143–151.
8. Куз. – Кузів І. Жите-буте, звичаї и обычаї горского народу / Іван Кузів // Зоря. – Львів, 1889. – Ч. XVII. – С. 282–287; Ч. XVIII. – С. 299–302; Ч. XIX. – С. 317–320.
9. ОКДА — Общекарпатский диалектологический атлас: У 7 т. – Вып. 3. – Варшава, 1991. – 184 с.
10. Он. – Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок: У 2 ч. – К.: Наук. думка, 1984. – Ч. 1–2.
11. Св. – Свенціцький І. Бойківський говір села Бітля // Записки НТШ. – Львів, 1913. – Т. СХІV. – С. 117–153.
12. AGB – Rieger J. Atlas gwar bojkowski: W 7 t. – Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk: Wyd. PAN, 1981–1986. – Т. 1–7.

Natalija Khibeba

The wedding vocabulary dynamics of Boyko dialects in Turkivshchyna (the end. XIX – beg. XXI century)

Summary. In the article the wedding vocabulary dynamics of Boyko dialects in Turkivshchyna of the end of XIX century is depicted on the example of lexico-semantic group of ritual names. The preservation most of the names was discovered, it's minor archaization and the emergence of new words, traced the development of the semantic structure of lexemes with ritual semantics and a tendency to composing phrasemes.

Key words: lexeme, wedding vocabulary, wedding vocabulary dynamics, Boyko dialect.

Одержано 31.05.2016 р.